

Inserati se sprejemajo in velja
ristopna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se
ena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana
pisma se ne sprejemajo

Naročnino prejema opravništvo
(administracija) in ekspedicija na
Dunajski cesti št. 15 v Medija-
tovi hiši, II. nadstropji.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
Za polleta . . . 5 " " "
Za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
Za pol leta . . . 4 " 20 "
Za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošilja
velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo na Dunajski cesti
št. 15 v Medijatovi hiši.

Izhaja po trikrat na teden
sicer v torek, četrtek in soboto.

Deželni zbor kranjski.

Dvanajsta seja 6. oktobra. (Konec.)

Raznim občinam se dovolijo priklade in
sicer: Vinici za šolo in popraviljanje cer-
kve za Vinico, Učkovce, Novo Lipo, Hrast,
Staro Lipo 110%, za Gorenji in dolnji Suhor
88%, za v Vinico šolani del občine, kolikor
je ni vfarane v Vinico, 80%, za Belči Vrh,
Češnovc, Knežino in Lahino 58%; občini Vrh
za šolske potrebe 53%, za popravo cerkve pa
30%, tedaj skupaj 83%; občini Bloke za
Gradiško, Hitenje in Zates za popravo cerkve
pri sv. Trojici 41%, za občinske potrebe pa
20%, skupaj 61%; Cerknici za Vlako za
popravo cerkve pri sv. Trojici 53%; Košani
za Ostrožnobrač za šolske stroške pobi-
ranje 5 gl. od vsake hiše; občini Col, za
poprave farovža 34%, za občinske stroške pa
36%, skupaj 70%; cestnim odborom: v Kr-
škem 18%, v Črnomlju, Lašičah in Ribnici
pa 15%. — Prošnja Podzemeljske občine za
vrstitev pota poleg Grma čez Lahino med
okrajne ceste se izroči deželnemu odboru, s
pristavkom, naj za potrebno popravo omenje-
nega pota občinam, ako bo treba, dovoli do
300 gl. podpore. — Prošnja občinskih vrad-
nikov za zboljšanje njih služb se izroči de-
želnemu odboru, naj dotične razloge preiskuje
in prihodnjemu dež. odboru predlaga. — Gledé
vzdržavanja nove Turjaške ceste se oglasi po-
slanec Pakiž in svoje začudenje izreče, da bi
morala kočevski in ribniški okraj drževati
turjaško cesto. Ribniški okraj ima 66, Kočev-
ski 137 kilometrov svojih cest, tudi sta v 11
letih, kar ju on zastopa v deželnem zboru,
izdelala mnogo cest. Čudno bi toraj bilo, da
bi morala zdaj še v tujem okraju — laškem
in ljubljanskem — drževati cesto, ki ni to-
like koristi posameznim krajem, kakor marveč
zvezi mesta ljubljanskega z deželno in celo s
Hrvatsko. Kočevske ceste veliko trpé, ker vo-
zijo tuji vozniki žaganic z grajšinskih parnih
žag v razne kraje in cesto zdelujejo tako, da
bi jo bilo treba skoraj po petkrat na leto na-
sipati. Oa toraj nasvetuje, naj nova turjaška
cesta ostane še naprej v oskrbovanju dežele.
Dollhof podpira ta predlog omenivši, da
ravno ta kraj nima ne državne, ne železne
ceste. Razun tega je prebivalstvo v Kočevskem
in Ribniškem okraju revno, in mora drugej
iskati živeža, s havziranjem, z lončarijo, suho
robo in legarstvom po hrvatskih gozdih. —
Kaltenegger ugovarja temu nasvetu in v
dolgem govoru ponavlja že znane reči in pri-
poveduje, kako in zakaj se je cesta delala. —
Pri posebni obravnavi prebere g. Pakiž §. 7
postave o cestnih zadevah, po katerem se ni-
kakor ne more okraju ribniškemu in kočev-
skemu naložiti drževanje ceste turjaške. —
Robič oporeka, da bi se stroški za to naložili
okraju ljubljanskemu, ki ima sam svojih cest
186 kilometrov. Oa toraj podpira nasvet Pa-

kižev. — Dežman povdarja, da je bilo že
lani sklenjeno, naj deželni odbor gledé te ce-
ste deželnemu zboru stavi svoje predloge. Po
cestni postavi se res okraju ribniškemu in ko-
čevskemu ne more nakladati drževanje te ce-
ste, zato je pa treba nove postave, in zato
nasvetuje upravni odsek, da dotični sklep po-
trebuje najvišjega potrjenja. Ako bi se predlog
Pakižev sprejel, bilo bi to jako nevarno za
druge cestne odbore, ki bi lahko zahtevali,
naj se ta ali oni kos ceste prevzame v deželno
oskrbovanje. Ako se pa sprejme Pakižev na-
svet, nasvetuje on dostavek, da ima to veljati
samo za prihodnje leto in da vsi stroški ne
smejo znašati žez 2000 gl. — Robič omenja,
da k nasvetu Pakiža nasvetuje dostavek: „Do-
kler se konkurenca za drževanje ceste ne do-
loči. — Pakiž odgovarja Dežmanu, da se za-
morejo sklepi delati le v postavnih mejah;
ako sta po trditvi Dežmanovi okraja Ribniški
in Kočevski še prostovoljne darove dajala, to
nikjer v postavi ni prepovedano. — Poroče-
valec Gutmannsthal ob kratkem še zgo-
varja nasvete odsekov. Pri glasovanju pade
predlog Pakižev. Valed tega odpadeta tudi do-
stavka Robiča in Dežmana, in se sprejmo na-
sveti odsekov, ki določujejo, da bode dežela
do leta 1885 oskrbovala novo cesto in plače-
vala samo polovico stroškov, ki pa ne smejo
presegati 1500 gl., drugo polovico pa ima
razdeliti tako, da bode plačeval okraj ljubljans-
ke okolice 24%, laški 22%, ribniški 26%,
kočevski 28%. Do 1. januarija 1883 plačuje
vse stroške dežela. Tudi se turjaška cesta
vrsti med okrajne ceste, cesta od razpotja
Studensko-Škofeljske ceste čez Gumniše do
nove Turjaške ceste se pa kot okrajna cesta
opusti in deželnemu odboru naroči, da zadobi
najvišje potrjenje glede gori odločene konku-
rence. — Seja se potem ob dveh popoldne
sklene in prihodnje zborovanje napove za so-
boto 7. t. m. ob 10. uri.

Trinajsta seja, 7. oktobra ob 10. uri
dopoludne. Prebere in odobri se zapisnik
zadnje seje. — Prošnja Vipavske občine za
podpore v namen obrambe vode toplo podpira
g. Lavrenčič in stavi predlog, naj se odpiše
1100 gl. v ta namen lani posojenih, ob enem
pa privoli nove podpore 2500 gl. Tudi g. de-
želni predsednik podpira nasvet Lavrenčičev,
rekši, da bode reč zdatno podpirala tudi vlada.
Dr. Deu enako priporoča podpora, stavi pa
nasvet, naj se dovoli 1000 gl. Z njim se
strinja dr. Poklukar in naposled tudi Lavrenčič.
Vendar pa pri glasovanju ta predlog pade s
13 proti 14 glasovom, in sprejme se nasvet
odsekov, da se zbrše posojenih 1100 gl. —
Za most v Jami se dovoli 100 gl. podpore. —
Prošnji učitelja Ranta na Premu za 2. starostno
priklado in podpiralnega društva modroslovcev
na Dunaji za podporo se odbijete. — Pri ob-

ravnavi o zidanju novega muzeja oglasi se dr.
Zarnik in omenja, da med darovalci in pod-
podporniki tega podvzetja pogreša velikih po-
sestnikov. Eden izmed njih (Apfaltrern) je
unidan surovo napadal ljubljansko mesto, da
je premalo darovalo za gledišče, a njegovega
imena ne najde med njimi, ki so za novi
muzej kaj dali. Mož naj bi segel prav globoko
v žep. Dalje govori o pravici mesta ljubljans-
kega do prostorov za svoje šole v licealnem
poslopji, vendar pa izreka nado, da bode po-
razumljenje med deželnimi in mestnimi zastop-
niki mogoče. Konečno pa omenja, da zidanje
novega muzeja vsi želé, in da bodo vsi tudi
glasovali za nasvetovane predloge. Dežman in
poročevalec Lukman nekoliko ugovarjata in
zlasti prvi trdi, da so trije veliki posestniki
precej podpisali za novi muzej. (Zarnik: v
zapisniku deželnega odbora jih ne najdemo!)
Pri glasovanju se soglasno sklene, da naj de-
žela licealno poslopje naučnemu ministerstvu
proda za 40.000 gl. ob enem pa se z njim
pogodi, kedaj da se ima prenesti muzej in se
morajo preseliti mestne šole. — Pritožba ob-
čine črnomajlske zastran preskrbljevanja Fran-
čška Kolbezna se izroči deželnemu odboru v
rešitev. — Zastran Grosupelj-Krške ceste se
sklene, da ostane toliko časa v oskrbljevanju
deželnega odbora, dokler bodo dovršene po-
trebne priprave na tej cesti in sicer: od Gro-
suplja do Velikega Mlačevega, kjer ima cestni
odbor okolice ljubljanske v prihodnjem letu
cesto razširiti in vzdigniti; pa iz Krke v Ra-
šico in proti Velikim Lesam do Žužemberka,
ktero mora popraviti cestni odbor Zatiški. —
Gledé prošnje občine Dol zastran podpore za
vravnanje obsavskih bregov se nasvetuje, da
naj deželni odbor reč natanko preišče in po-
razumi z vlado ter prihodnjemu deželnemu
zboru o tem poroča. — G. Klun omenja
škodo, ktero je Sava naredila pri Stožicah, in
nasvetuje, naj se tudi pregled tega kraja pri-
poroči deželnemu odboru.

Ob enem pa nasvetuje dostavek, naj se
deželni odbor pooblaščuje, da nemudoma po-
trebno ukrene, ako bi se reč ne dala odkla-
dati. — Dežman je zadovoljen, da se ogleda
tudi Sava pri Stožicah, tega pa ne odobruje,
da bi se deželnemu odboru nakladala dolžnost,
ki bi morda prizadejala veliko stroškov. V tem
smislu govori tudi Schaffer. Klun ju zavrača,
da je to nujno potrebno, sko se hoče kaj po-
magati, in bi preiskava pokazala, da je treba
pomagati precej in se reč ne da odkladati do
druzega leta. — Dr. Poklukar nasvetuje:
Vlado naprositi, da bi za vravnanje Save v
državni proračun stavila večjo svoto kakor
doslej, ravno to je hotel nasvetovati poslanec
Robič, ki pravi, da bi bilo to tudi državi
na dobiček, ktera bi imela več davkov, ker bi
se obvaroval na ta način marsikak kos dobre
zemlje, ki ga sicer Sava odnese. Pri glaso-
vanju se sprejme nasvet odsekov, s pristavkom,
da se naj ogleda tudi Sava pri Stožicah, in

ravno tako nasvet Poklukarjev, drugi pristavek poslanca Kluna pa se zavrže. — Pazniku Dobnikarju v posilni delavnici se dovoli, da se mu bode v pokojnino vštevalo 72 gl. njegovih postranskih zaslužkov. Prošnja Janeza Ranta in tovarišev iz Martinjega Vrha za povrnitev nekih gozdnih pravic se izroči deželni odboru, da prosilcem odpiše, da se v tej zadevi ne da nič storiti, ker nima deželni odbor pri tem nič govoriti. — V tajni seji se potem prošnja kontrolorja Gabriela Urbasa za povečanje petletnic odbije, in ravno tako prošnja računovodja Ivanetiča za trimesečni dopust. Ob enem se gledé zadnjega sklene, da se mu bode, ako bi šel v pokoj, pokojnina odmerila na podlagi plače 1500 gl. in 100 gl. osobne doklade. Ko se zopet prične javna seja, preberete se naslednji interpelaciji do deželne vlade:

Interpelacija

do slavne c. k. deželne vlade.

Prav goste so pritožbe o napakah, nahajajočih se v posestnih polah, na podlagi katerih se ima plačevati novi zemljiški davek. pa temu se ni čuditi, ako je res, kar se je sploh govorilo, da se je pri spisavanju dotičnih posestnih pol veliko manj gledalo na zanesljivost pisalcev, kakor na to, kdo pisanje ceneje preskrbi. — Reklamacije pripuščene zoper novo vcenitev zemljišč imele so sicer tudi nalogo odstraniti napake glede posestnikov in gotovo se je mnogo takih napak popravilo, vendar pa jih je kakor se zdaj kaže, še ostalo mnogo in posebno so ostale take napake, na katerih poprave dotičniki niso mogli misliti, posebno ako se je komu v taki občini pripisalo posestvo — v kateri ničesar ni posestoval, katere morebiti še celo poznal ni.

Le naravno je, da tako prizadeti gospodar v prvi vrsti, kolikor moči — odreče plačilo po pomoti mu naloženega davka in da popravno napačne posestne pole prosí pri davkarskem uradu, kateri plačilo terjá.

O vspehu takih prošenj pa so došle podpisnemu od kmetov in gospodov glede uradnikov, ki imajo nalogo davke prejemati pri c. kr. glavnem davkarskem uradu v Ljubljani, prav nepovoljne naznanila.

Popolnem zanesljive osebe trdijo namreč, da so omenjeni uradniki neuljudni pri prejetju davkov sploh, da so nevoljni, ako pridejo stranke koj začetkom uradnih ur, da pa o pritožbah zoper napake v posestnih polah ne samo nič nočejo slušati, ampak take stranke prav neuljudno in osorno odpravljajo, — ker se neuljudno vedenje uradnikov nikakor ne spodobi najmenj pa pri uradu, v katerega mnogi davkoplačevalci dohajajo iz zelo oddaljenih krajev, da zadostijo svoji najtežji državljanski dolžnosti s tem, da prineso — dostikrat prav teško prislužen davek; — in ker mora dalje tudi slavna c. kr. vlada na to gledati, da se iz dragocenega dela za uravnavo zemljiškega davka odpravijo vse rečne napake ter da se davek terjá od pravega posestnika zemljišča, — vprašajo podpisani:

1. Ali hoče slavna c. kr. vlada strogo na to gledati, da vsaj davkarski uradniki, kateri redno občejo z davkoplačevalci nikdar ne prezirajo svoje dolžnosti uljudnega občanja?

2. Ali hoče slavna c. k. vlada za to skrbeti, da se v novih posestnih polah nahajajoče se napake koj po njihovi izvedbi odpravijo, in da v to brez ugovora pripomorejo davkarski uradniki?

3. Ali je slavna c. kr. vlado volja davkarskim uradom ukazati, da se koj z ogla-

šenjem nspak v posestnih polah, — ustavi izterjavanje davka od osebe, kateri je bil v sled take napake predpisan?

V Ljubljani 7. oktobra 1882.

Poklukar in tovariši.

Interpelacija

do preblagorodnega gospoda c. kr. deželnega predsednika.

Po §. 1 občinskega volilnega reda za vodstvo Kranjsko od 17. februarja 1866 imajo pravico voliti — 2. f) načelniki in višji učitelji občinskih ljudskih šol in vodje, profesorji in učitelji višjih učilnic v občini. Vzlic tej jasni postavni določbi je pri predstojeh občinskih volitvah v Rudolfovem županstvu gg. Florentina Hrovata, vodjo tamošnje ljudske šole, Rafaela Klemenčiča, Bernarda Vovka, Ladislava Hrovata in Ignacija Stavadarja, c. k. prof. na tamošnji gimnaziji, kateri so izpitani in z dekreti od naučnega ministerstva nastavljeni, iz imenika volilcev izpustilo.

Proti tej nepostavnosti o pravem času vložena reklamacija je bila ovržena od reklamacijske komisije in tudi priziv je bil od c. k. okrajnega glavarstva novomeškega odbit, ne da bi ono bilo navedlo kakovih razlogov za svoj odlog.

Ker se s tem ravnanjem c. k. okrajnega glavarstva v Rudolfovem prelomlja občinski red za Kranjsko, ker se dalje s tem krati državljanom njihova v osnovnih zakonih zagotovljena državljanska pravica, in — ker c. kr. okrajno glavarstvo v Rudolfovem pritrjuje takej nezakonitosti, vprašajo podpisani preblagorodnega g. deželnega predsednika:

- 1.) ali mu je znano, da se za predstojeh volitve v Rudolfovem vodja ljudske šole in štirje c. k. profesorji tamošnje gimnazije niso vpisali v imenik volilcev in da je tudi c. k. okrajno glavarstvo proti tej nepostavnosti vloženi priziv odbilo?
- 2.) Kaj misli storiti, da se v prihodnje za branijo taki deželni in državnim temeljnimi zakonim protivni odloki?

V Ljubljani 7. oktobra 1882.

Navratil, Vošnjak, Zarnik, Poklukar, Bleiweis, Laurenčič, Pakiž, Robič, Svetec, Potočnik, Klun, Detela.

Ob 1/3. uri bila je seja končana in prihodnje zborovanje napovedano na ponedeljek ob 9. uri zjutraj

(Iz sedme seje dne 26. septembra.)

(Dalje.)

Na razgovor pride sedaj predlog nemškega deželnega odbora in povsem nemškega finančnega odseka naj se dovoli za neobligatorični pouk nemščine na slovenskih ljudskih šolah 500 gl.

Proti temu predlogu oglasi se poslanec Svetec. On pravi: Dr. Schaffer rekel je, da je 500 gl., kateri se dajo za nepotrební nemški pouk na slovenskih ljudskih šolah, le „bagatela“ in vendar je to ista mala svota, katero je po nasvetu zgolj nemškega finančnega odseka odrekel deželni zbor za podporo ljudskih šol za silo, večinom po predastitih duhovnikih vzdrževanih. Uže lani sem rekel, da je svota nasvetovana in dovoljena za nemški pouk na slovenskih ljudskih šolah popolnem zavržena. Isto danes ponavljam s polnim prepričanjem. (Dobro! Dobro.) Deželni odbor sedajni seveda hvali se, da se je za nemški pouk oglasilo 690 učencev slovenskih. Poročilo deželnega odbora kranjskega pa nam ne pove, koliko teh prijavljenih učencev je tudi pri nemškem pouku ostalo, in kakšni so bili vspehi tega usiljenega in nepotrebnega pouka. Meni

niso znani oduošaji vse kranjske dežele v tej zadevi, a kolikor se tiče nemškega pouka vsaj v litijskej šoli, hočem nekoliko povedati, kako se je tu delalo, da se je ustanovil prostovoljni neobligatni nemški pouk. Deželni odbor in c. kr. deželni šolski svet sta v jako prijaznej zvezi, nu seveda, „meso od mesa“ ne more biti tudi drugače. Najprvo je deželni odbor, potem pa c. kr. deželni šolski svet navduševal učitelje, naj gledajo in delajo na to, da se ustanovi prostovoljni neobligatni nemški pouk na slovenskih ljudskih šolah kranjskih, seveda tudi v Litiji. (Kako pa bi smela manjkati Litija pri pouku v nemščini, ta po Vestenecku tako slavnoznani okraj kranjski. Op. poroč.) Učitelj in vodja litijske šole storil je svoje, da bi pridobil kaj učencev za nemški pouk, po naročilu deželnega odbora in deželnega šolskega sveta; a oglasili so se le trije pouka v nemščini željni učenci; pouk za tako majhno število učencev je bil tedaj nemogoč. Kar pride deželni šolski nadzornik ljudskih šol gosp. Rajmund Pirker v Litijo in prvo, kar je storil je bilo, da je vprašal, kako je z neobligatnim nemškim poukom na litijskej ljudskej šoli. Učitelj odgovori, da se je potrudil ga upeljati, da pa nij bilo mogoče ga ustanoviti, kajti le trije, od katerih so starši to želeli, so se prijavili, več pa jih nij bilo.

A g. deželni šolski nadzornik Pirker mu odgovori: „Tu boste precej videli, kako se taka stvar napravi!“ Precej potem vpraša g. Pirker otroke: „Otroci, kdo hoče nemški znati? Tu je priložnost se nemško naučiti!“ In takoj je poskočila cela tropa paglavcev izza klopij in vsi so prijavili, da hočejo znati nemški. „Glejte“, je rekel c. kr. deželni šolski nadzornik ljudskih šol, „tako se mora delati in učencev ne manjka“ in takoj se je ustanovil v Litiji neobligatni nemški pouk na ljudskej šoli. In g. Pirker je rekel učitelju litijskemu, da se ima natanko ravnati po ukazih kranjskega deželnega odbora in deželnega šolskega sveta, drugače ga bode moral prijaviti in prišel bode v disciplinarno preiskavo. (Klici: Čuťel! Čuťel!)

Pouk nemški ustanovil se je potem v Litiji, a mislim, da je bilo z njim po celej deželi ravno tako kakor v Litiji. Navdušenje provcciranih paglavcev za nemščino pa nij trajalo dolgo in je kmalu ugasnilo. Po zimi je bilo še nekaj obiskovalcev, a po leti nobenega. Le škoda, da g. deželni šolski nadzornik ljudskih šol g. R. Pirker nij prišel i potem koncem leta nadzorovat nemški, njemu toliko priljubljeni pouk, osvedečil bi se bil, da je bila njegova agitacija vsaj za litijsko šolo popolnem brezvspešna. Otroci naučili so se pisati malo številice nemških črk, drugega pa nič, in imeli so priliko, vsaj nekaj pozabiti. (Klici: Istina!) Čas sedi otrok od 7. do 12. leta v ljudskej šoli po 5 ur na dan, potem ima uže zadosti in vsak daljni pouk v nemščini mora biti brezvspešen.

To pa nikakor ne gre, da nemški „Schulverein“ učitelje tajno podkupuje, naj bi širili nemštvo. Kako pride sploh deželni zbor do tega, podpirati nemškovalno delovanje „Schulvereinovo“? Oni delajo šole, deželni normalni šolski zaklad pa jih mora vzdrževati. Ali skladaje v deželne zaklade mar Nemci, in ne v ogromnem številu Slovenci? In ali se ne godi potem velika krivica Slovencem? Kočevarji itak uže delajo deželi premnogo stroškov, ko hodijo širom sveta in mora deželni zaklad za nje plačevati ogromne svote bolnišnicam. Tu bi bilo dobro, da bi se napravile kake

ustanove, da ne bi dežela trošila toliko novcev. V Kočevji imajo bolnišnico, in še to mora vzdrževati deželni zaklad. Dr. Schrey je izrekel, da se daje večji del za slovenske šole, a tu vidimo, da nasprotna gospoda podpira le s posebno navdušenostjo nemške šole in nemški pouk na slovenskih šolah.

Pa še na štirirazrednicah je nemški pouk popolnem brezuspešen in škoda je za čas in denar, ki se troši v očitno škodo duševnega razvitka slovenskega naroda. (Dobro! Dobro!) Poglejte gospodje, povem Vam slučaj, ki draistično osvetljuje naše šolske razmere. Učenec štirirazrednice hotel je letos ustopiti v gimnazijo, a nij mogel, dasiravno je stala v se ve da nemškem spričevalu cela vrsta samih „sehr gu“ — in zaka? Zaradi nezmožnosti v slovenskem jeziku! (Klici: Čujte! Čujte!) Gospoda, tu bode treba govoriti kmalu resno besedo. (Dr. Vošnjak: Bomo uže!)

Gosp. Dežman rekel je, da se mora poslom, ki znajo nemški, plačevati po dva gid. na mesec več. No, če bi to bila istina, morali bi mi, ki imamo vendar v prvej vrsti skrbiti za davkoplačujoče gospodarje, ne za posle, posebno gledati na to, da ne znajo posli ničesa nemški.

No, pa če je uže, kakor Dežman misli, toliko hasnovita nemščina za posle, — za kmeta pa nij, nikakor ne. Nijsem še nikoli slišal, da bi tisti kmet, ki zna nemški, tam pridelal 5 mernikov žita, kjer pridelal kmet, ki zna samo slovenski, le 1. Temveč pa dobro vem, da tisti kmetje pri nas, ki znajo nekaj nemški govoriti, so navadno najslabši, kajti čestokrat so taki pijanci in se klatijo po krčmah in spravljajo svoja posestva na kant. Sploh pa je res čudno, da nasprotna gospoda ravno zdaj toliko sili nemščino, ko imamo uže spodnje slovenske srednje šole in dobimo, kakor nam je po ustavi zagotovljeno v kratkem gotovo popolnem slovenske srednje šole. Naklad na deželni normalno-šolski zaklad znaša uže 17% doklade, in če se bode tako delalo naprej, bode drugo leto treba 18%. Zato mislim, da nij treba, da se denar zametava, in to se stori, ako se dovoli 500 gid. za nepotrebni nemški pouk, zatorej bodem jaz in moji somišljeniki proti dovolitvi glasovali. (Dobro! Dobro!) (Dalje prih.)

Politični pregled.

V Ljubljani 9. oktobra.

Avstrijske dežele.

Minister poljedelstva grof Falkenhajn potuje po Dalmaciji, ogleduje ceste, polja, gozde in travnike, vzlasti izsušenje močvirjev, vravnava reke Neretve i. dr. — Benečani so po Dalmaciji mesta zidali, Francozje ceste izpeljali, a avstrijska vlada ni storila za Dalmacijo nič, tako so tožili nekateri. — Vlada je sicer mnogo storila za upravo dežele, za morskou kupčijo, a za narod do l. 1875 le malo. Od tega leta, od cesarjevega obiskovanja v tem letu, se vlada mnogo peča z Dalmacijo. Počila je tudi še to leto vstaja v sosedni Hercegovini in odmahal se je ves svet zanimal za Dalmacijo. Prejšnje ministerstvo je pošiljalo izvedence v deželo, ki so potovali le ob morskih bregovih, tudi so gradili nekaj železnic, ki pa niso nikjer v zvezi z drugimi, tako da država plačuje vsako leto za te železnice 60.000 gid. ker ni skoro nič prometa. Sklenili so sicer vravnati Neretvo, a dovolili tako neznatne svote, da ni nikjer nič zdalo in ni bilo pričakovati kake koristi.

In tako so vstavoverci ravnali z vsemi naredbami v Dalmaciji, ni mogla napredovati ne kupčija ne obrt.

Toliko bolj gre hvalno omeniti delavnosti sedanje vlade. Dalmacija je postala sedaj važna, ker veže na novo pridobljeni deželi z drugo monarhijo. Pred vsem je treba Neretvo vravnati, vezati železnice z drugimi itd. Da se bode kaj zgodilo nam priča potovanje ministra v deželo, ki ne praša le druge, marveč se hoče sam prepričati.

Vnanje države.

Svetemu Očetu je te dni krogla brenčala mimo ušes. Sprehajali so se z več duhovniki po vatikanskih vrtilih, kar se začuje pok in krogla je letela mimo desne rame papeževe. Vsi so močno prestrašili, in Sv. Oče so se vrnili v svoje sobe.

To pa tako-le pojasnujejo. Kmet je imel puško davno nabito, ker se je pa bal, da bi se mu pri streljanji cev na razpočila, privezal jo je na drevo, na petelina vervico natvezel in tako puško od daleč sprožil. Krogla je 20 korakov pred pspežem padla na tla; kmetu so naložili denarno kazen. Tako so govorili listi v saboto, pred dvema dnevi so pa pisali isti listi, da se je nekdo v nogradu vadil v streljanji na tarči, a strel se mu je pokazil in krogla se je zgubila blizo papeža.

Tako se poroča, dasiravno tisti, ki kraj poznajo, pravijo, da je to nemogoče. Kaj bi storila laška vlada, ko bi izgovori o zaružavelih puškah in o streljanji ne obveljali. Ali bi si upala prijeti tacega „vnetega patriota“. Kar se je z mrličem Pijem IX godilo, nam kaže, da vlada nasproti hudodelcem zoper pspeža nič ne opravi. Ni davno tega, kar je nekdo tožil papeža t. j. njega opravnike pri laški sodniji, in sodnija je bila precej pripravljena razsoditi težbo, dasiravno nima oblasti soditi o papeževih stvareh, ker papež so vladar v Vatikanu, a ne podložni laškemu kraljestvu. Vidi se, kako Italijani čislajo papeževo neodvisnost.

V katolško cerkev povrnil se je duhovnik Janez Jungbauer, iz škofije Budejeviške, nekaj časa je bil pr. staro-katolikih, in kakor sam pravi, deloval je pri listih cerkvi sovražnih.

Francoski katoliki gledajo nekako z zavidičnim očesom na zmagovalce v Egiptu, protestante Angleže. — Res je sicer, da Francosko naj je uže v deželi ta ali una vlada, na zunaj zmirom postopa kakor katoliška velevlast. A radikalni vladi ni nič verjeti. Kar pa sedaj katoliška Francija ne stori, to pa dela protestantska Anglija. Uže pri egiptovski vojni je bilo dobro preskrbljeno za vsake katolike. Anglija ne krati svobode katolikom doma in tudi ne v naselbinah. Cerkev pa hvaležno sprejme to varstvo, ker skoraj desetina vseh katoliških škofov živi pod Angleško vlado.

Izvirni dopisi.

V Kamnik-u, 6. oktobra. Včeraj vršila se je redka slovesnost v našem mestu. Novo šolsko poslopje bilo je blagoslovljeno. — Ob 9. uri brali so preč. g. dekan slovesno sv. mašo, pri kateri je poleg šolske mladeži bila navzoča oficijalna dostojanstva: uradniki, mestni odborniki, mestne korporacije zastopniki itd. Po sv. maši pomikala se je med pokanjem možnarjev in zvonjenjem procesija od farne cerkve, po lepo z zastavami okinčanem trgu, do novega šolskega poslopja, ki je bilo v krasni praznični obleki, v tem redu: šolska mladina z zastavo, duhovščina, vojaška godba (Khuna

pešpolka), ki je bila v ta namen iz Ljubljane povabljena, dostojanstva in velika množica ljudi. Častno stražo je oskrbovala tukajšna požarna straža. Ob 11. uri bila je cerkvena slovesnost dokončana.

Popoludan bil je banket v enih soban novega šolskega poslopja, pred katerim je svirala vojaška godba. Povabljenih je bilo preko 58 oseb. Iz Ljubljane imeli smo dva odlična gosta, gospoda drž. poslanca Poklukarja in g. stavb. mojstra Potočnik-a. Deželni predsednik bil je zadržan osebno vdeležiti se; došel je pa med banketom telegram, ki je bil z veliko navdušenostjo sprejet. Mej družim želi, naj bi bilo to poslopje meščanom v pravo odgojo in izomiko. Nasvet g. Murnika, naj se preblag. in vsej deželi tolikanj priljubljenemu gospodu izreče takoj telegrafično zahvala, sprejel se je z enako navdušenostjo per acclamationem. Izmed družih naspitnic bile so nadalje najbolj živahno sprejete ona na presvitlega cesarja, na deželnega predsednika, na mestno korporacijo in sploh meščane Kamniške, katerim je častital g. drž. posl. Poklukar, da so si tako lepo poslopje zgradili, ki pa davkoplačevalcev ne bo nič bolelo. Omenil je tudi, da je gotovo želja vseh meščanov, naj bi se v tem poslopju nadaljeval stari nauk (ne pa kaki puhli liberalizem besede dopisnika). Na to napije g. župan dr. Samec domačim učiteljem oo. frančiškani. Povdarjal je zlasti dve točki, da namreč naši učitelji že toliko let nesebično skoraj brezplačno podučujejo in to s takim vspehom in vnemo, kar bi od družih ne pričakovali.

Da je res želja meščanov in tamošnjega ljudstva, da bi še nadalje oo. frančiškani podučevali, povzeti se mora iz navdušenosti, s katero je bila ta napitnica sprejeta. Že pri vabilu k banketu so meščani le pod to pogojo obljubili vdeležiti se, ako ostane šolski poduk v prejšnjih rokah. Zatem so sledili razni toasti na različne stanove in osebe.

Tudi šolske mladine ob tej priliki kamniške gospe niso pozabile. Priredile so jim popoldan dobro južnico, pri kateri se jih je zbralo okoli 300 učencev in učenk. Toliko drobiža zaenkrat vrediti in pogostiti ni lahka reč ali godile se je vse v naj lepšem redu. No, tega dne otroci ne bodo kmalu pozabili, ostal jim bode vse življenje v prijetnem spominu.

Tako je izročeno novo poslopje blagemu namenu, v katerem se ima izgojevati in likati nedolžna mladina, zaklad staršev, v dobre katoličane in vrie državljane. Bog daj! in v ta namen ponavljam besede, ki so se molile pri blagoslovljenji: et non permittas in — troire in eam (domum) angelum percutientem... et nulla hic nequitia contrariae potestatis obsistat.

Iz Štajerskega, 2. okt. (Orglar Narex v Žavcu. Popotna klerikalna noša. Kaplaniška stanovanja.) Ni mala reč cerkvam ali cerkvenim predstojništvom kakega domačega ali tujega umetnika priporočati javno, ako se umetnik pa navaden delavec v en koš vsipleta, ker tako cerkvena reč mnogo trpi. Mirne vesti pa priporočam orglarja Fr. Narex v Žavcu (Sachsenfeld). Ta umetnik je postavil uže dvojih orgel v Šentjursko pa Dobersko cerkev. Zadnje orgle je poskusil izvrstno muzikalčna glava zlasti še na cerkvenem polju, theol. prof. et. doct. Chmeliček iz Prage ter si sprosil konečno addresso umetnikovo, češ, da ga po svojih domačih časopisih razglasi doma. To bi bilo nekaj! Toraj ne priporočajmo vsi in ne vsakega; v tem krogu vemo pa zdaj v naši štajarski deželi mojstra.

Naj mi bo dovoljeno poročati, kako so se

č. gg. duhovniki v naših slatinskih toplicah nošili. Nosijo se od nekdanj, in tudi v tem letu je tako bilo, tri četrtinke čisto klerikalno, pa klerikal-civilno, posamezni nemški, madjarški, hrvatski duhovniki tudi s postransko čelustno brado. Klerikal-civilno nošo so ranjki nepozabljivi nadžupnik dr. Ulaga tudi dansko zagovarjali, in bi bilo želeli, da bi cerkvena oblast odobrila take času primerne stanovske olajšanja. Par prijateljev, pa mislim, me ni umelo, podtikaje mi, da zagovarjam za duhovnike čisto civilno nošo, kar mi pa nikdar na misel ni prišlo.

Vsak sprevidi, da gg. kaplanom zdaj treba več ko kedaj pripraviti primerne stanovanja, ker so gospodje več ko kedaj navezani na sobo. Kristjanske občine, ki si duh. pomočnika želijo, bodo morale pred vsem zdaj primerne stanovanje uže pripravljeno imeti, preden za gospoda prosijo. Stanovanje duhovnikov vsakako upliva tudi na zdravilno stanje duhovenstva, in bilo bi želeli, naj bi se vsakemu gospodu odkazale dve lepi sobi, ali saj edna večja z večimi okni. Pri nas se je pripetil slučaj, da gospod odkazane mu službe ni mogel nastopiti zaradi nedostojnega stanovanja in takrat zaslišani izgovor nekega kmeta: „Saj jez tudi nimam boljšega stanovanja“ ne veija; ali primerno stanovanje, ali pa nobenega gospoda! Da par slabih kaplanij imenujemo, bi take bile: v Kistrivnici, pri sv. Rupertu v Slov. Goricah, dalje v Framu, kjer je r. sl. Caf bival skozi 20 let, menda na škodo svojemu zdravju in še drugod. Omenimo tudi nekterih gospodov, ki so si za olepšanje oziroma za povekšanje kaplanskih stanovanj za sluge zadobili in sicer: slav. g. duh. svetovalec in župnik pri sv. Lovrencu Meško, ki je bil dovoljno jedno svojih sobic kot drugo kaplansko sobico k prejšnji odstopil, in g. č. župnik Fischer, ki je kot provisor pri sv. Marjeti pri Pesnici premalemu kaplanskemu stanovanju privzel potrebno drugo sobico.

Iz Štajerskega. (Francoščina po učilnicah naših.) Po vsih gričih in bregovih so se kedaj malikom na čast mališki darovi pa ognišča užigali in d ma je bilo dovolj! Taki moderni malik, kojemu se preveč kadí ali dsruje, so tuji jeziki in zlasti še francoščina v naših šolah. Priznam temu jeziku kako veljavo posebno, in kakor vsi izobraženi slavjanski krogi se nemškega posredovalnega vezilnega, ali kakor hočejo univerzalnega jezika učé, se slobodno po celem svetu tega jezika učijo; naj ima jezik ta po viših šolah veljavo, naj se ga ženstvo uči premožno, blagorodno za lastno plačo, pa privatno kakor kedaj po učilnicah ženskih na svojo roko; neznamo pa, kako se je ta jezik priklartil nam clo v naše srednje šole fantiške pa deklishe obligatno? Pred kratkim še smo slišali na vsakem veglu toliko francoščine pri vsaki tretji besedi iz ust bodisi profesorjevih ali gospodičinih, da je bilo kaj! Tukaj si slišal: Parlez-vous français? -- tamkaj zopet: Non monsieur, je suis Français.

No to že preseda zdaj Nemcem iz drugega obzira in gotovo tega jezika po naših nižih učilnicah ni treba! Zaseduje samo prostor, da se domači drugi deželni potrebni jezik bodi si nemški ali slovenski prezira in to je preveč! Koliko nam obligatni italijanski jezik po naših štajerskih ali tirolskih ali primorskih učilnicah koristi, mislimo, da bodo sedesni patrici na kurulinih sedežih spoznali, kar prejšni niso! Toraj mesto tujih jezikov najpreje domače v šole upeljati!

Domače novice.

V Ljubljani, 10. oktobra.

(Deželni zbor kranjski) imel je včeraj zadnjo sejo, ter je zborovanje sklenil s trikratnimi živio-klici na presvitlega cesarja. V soboto so bili napravili narodni po lanci skupen banket v gostilni pri „Zvezdi“, katerega se je vdeležil tudi g. deželni glavar grof Thurn.

(Minister dr. Pražak) povzdignjen je v baronovski stan. Čestitamo!

Razne reči.

— Blagoslovljenje čitalnične zastave na Vrhniki višilo se je pri dovolj ugodnem vremenu sijajno. Prostor pred faro cerkvi je bil je krasno okinčan. Zastavo so blagoslovili č. g. gekan v cerkvi, potem je bilo zabijanje žebeljev pod šotorom pred cerkvijo. Prvi žebelj je zabil g. dekan, družega kumica gospa Kotnikova, tretjega kum dr. Bleweis itd. Slavnostni govor je imel drž. poslanec g. Klun. Ljudstva je bilo na tisoče. Slavnosti so se vdeležili z zastavami Sokol, čitalnični pevci ljubljanski, čitalnica iz Št. Vida, brajno društvo v Borovnici, požarna straža vrhniška in logaška itd. Zvečer je bila veselica v čitalnični dvorani.

— V Karlovcu je umrl 3. t. kr. podžupanijski lječnik i sudbeni vještak g. dr. Vojteh Majntinger v 37. letu svoje starosti, rojen v Trebnjem na Dolenjskem. Bil je jako čistan zdravnik. V Weidlingavi pri Dunaji pa je umrl 29. sept. g. Josip Švara, adjunkt pri c. kr. deželni sodnji v Trstu, rojen v Komnu, ki se je bil šel tje zdravit. Ranjki je bil vil rodoljub ter je zapustil žalujočo vdovo z otrokom.

— Spomenik cesarju Francu Jožefu hočejo postaviti v Trstu, ter se je pod načelnštvom barona Sartorio ustanovil odbor, ki ga namerjava postaviti. Sredstva si misli priskrbeti z neborom; doneski pod tisoč gl. se ne bodo prejemali.

— Prememba firme. Časnikarskim opravilštvom in občinstvu, ki po časnikih objavlja inserate, dobro znana firma „Annoncen-Expedition des Heinrich Schalek, Wien I. Wollzeile 12,“ je izpustila iz svojega dosedanjega naslova dostavek „General-Agentur von G. L. Daube et Comp.“ Ker je g. Henrik Schalek že dozdej samosvojno in na svoj račun oskrboval vse zad ve, ta prememba zadeva le ime njegove firme, ne da bi vplivala na opravljanje njegovega podvetja.

— Grozen umor! Nek velik, precej močen clovek z brkami, v sivi suknji, temnih hlačah in s črnim klobukom pa višnjevim predpasnikom, je 1. oktobra z nožem in sekiro umoril gospodarja Janeza Schöawettra v Samarku, sodnijskem okraju št. Lenartskem na Štajarskem, pa njegovega dveletnega sinčka, ženo pa je hudo ranil z nožem, potem pa pobegnil proti sv. Marjeti na Pesnici. Pravijo, da je nožebrih Ludvik Ferk po imenu, in sodnijska razglasa, naj ga vjemo, kjer ga najdejo, in pripeljejo k sodniji.

— Premembe pri učiteljstvu na Kranjskem. G. Primož Ušeničnik imenovan je nadučiteljem za novo šolo v Šški, in g. Jak. Žebre učitelj v Polhovem Gradcu, ravno tu za II učitelja. G. Jos. Janovski, učitelj v Šent-Vidu pri Zatičini, dobil je učiteljsko službo v Višnjigori in g. Topolovšek je za trdno postavljen v Žalni. G. Jan. Pipan, pride za III. učitelja v Stari trg, in gospdč. Tereza Strlič na IV. učiteljsko mesto ravno tu za

trdno. — G. Jos. Medič, zdaj učitelj v Seitenstatten v Spodnji Avstriji, dobil je učiteljsko službo v Kranjski gori. — V Žabnico (pri Luki) gre zač. g. Kalan, in g. Jan. Jeglič gre kot nam. učitelj v Kranj. — G. Jan. Bohinc, učitelj v Šent-Vidu pri Zatičini, je za trdno postavljen v Kresnice. — G. Josin, je zatrdno dobil III. učt. mesto v Postojini. — Gospdč. Marija Šarc gre zač. v Zalog (v Kamenškem okraju). — G. A. Kcel, izš. uč. pripravnik, gre zač. v Ihan; tako tudi g. A. Rozman v Nevlje pri Kamniku. Zač. so postavljeni gg. in gospdč.: Jan. Rudolf v Vrbovo, Marija Podkrajšek v Trnovo, Anton Skala v Ostrožnabrdo, Hen. Paternost v Senožeče, Andr. Križaj v Lozice. — Umrl je Kofčevski učitelj gosp. Dovar.

— V Ternovem (Tirnau) na Ogerskem je judovski trgovec krščansko ženo pretepaval. No, taki so ti judje, kristjane dražijo, potem pa hočejo, da bi za vsako judovsko krčmo, za vsako judovsko štacuno stal vojak na straži — za oderuha — juda. Kedaj je občna beda, takrat se ljudstvo rado navali na kakšen poseben stan, nejevolja in obup si išče duška; a judje naj pa nikar ogoja z oljem ne gase.

— Pariški zdravstveni svet pravi, da otroci, ki so imeli koze, davico, ne smejo pred 40. dnevom v šolo priti, toliko časa je namreč potreba, da zgine nevarnost za okuževanje.

Javne dražbe.

12. okt. eks. drž. pos. Terezije Piškur iz Rodohove vasi 4755 gl. Zatična. 1. eks. drž. pos. Matija Godine iz Cerknice 2345 gl. Logatec. 1. eks. drž. pos. Marija Logar iz Gorenje vasi 7270 gl. Logatec. 1. eks. drž. pos. Antona Ozimek iz Bojanjega vrha 1195 gl. Zatična. 1. eks. drž. pos. Antona Skubič iz Petrušne vasi 580 gl. Zatična. 1. eks. drž. pos. Antona Nagode iz Hotedršice 280 gl. Logatec. 3. eks. drž. pos. Gasperja Samsa iz Stare Sušice 3709 gl. Postojna. 1. eks. drž. pos. Antona Kunc iz Unca 7500 gl. Logatec. 1. eks. drž. pos. France Mihevc iz Martinjega hriba N. 127, 7492 gl. Logatec. Zopet drž. pos. Antona Škof iz Martinjaka 1593 gl. Logatec. 1. eks. drž. pos. Mateja Godine iz Cerknice 2345 gl. Logatec. 1. eks. drž. pos. Franc Mihove iz Martinj. hriba 127, 7492 gl. Logatec. 1. eks. drž. pos. Jože Fatur iz Bač 51—1150 gl. Bistrica. 1. eks. drž. pos. Anton Spraje iz Žuženberga 1200 gl. Žuženberg. 1. eks. drž. pos. Anton Skubic Petrušna vas. 580 gl. Zatična. 1. eks. drž. pos. Marija Logar iz Zgorne Vasi 11.670 gl. Logatec.

13. oktobra. Jedna drž. pos. Antonije Hafner iz Harij 1300 gl. Bistrica. 1. eks. drž. pos. Marija Žužek iz Juršič 560 gl. Bistrica. Zopet dražba Jožefa Bostjančič 1000 gl. Bistrica. 1. eks. drž. Jurija Starašinič iz Krasine 1050 gl. Metlika. 3. eks. drž. pos. Antona Andlovič iz Lozic 3613 gl. Vipava. 3. eks. drž. pos. Andreja in Jožefa Novak iz Knežaka 1490 gl. 1. eks. drž. pos. Marka Pavnovič 560 gl. Metlika. 3. eks. drž. pos. Jože Batista, Bistrica 74. Bistrica. 3. eks. drž. posest. Jože Vičič, Loze hiš. 8. Bistrica.

14. oktobra. 1. eks. drž. pos. Valentin Žibert Spodnje Gameljne 879 gl. 1. eks. drž. pos. Matija Gregorič Nadgorica 4749 gl. 60 kr. Ljubljana. 1. eks. drž. pos. Jakob Kunaver z Iga 1748 gl.

Umrli so:

6. oktobra. Jera Berger, 38 let, razkrojenje krvi.

V bolnici 30. sept. Lorenc Trtnik, 33 let, bolezen v možganih.

5. oktobra. Terez Oružnik, 38 let, tifus. Pavel Gaber 72 let, starost.

Telegrafične denarne cene 9. oktobra.

Papirna renta 76.75 — Srebrna renta 77.40 — Zlata renta 95.65 — 1860letno državno posojilo 130. — Kredite akcijske 316. — London 119.20 — Cos. kr. cekini 5.65 — 20-frankov 9.45 1/2.